

Rijksoverheid

Quickguide

Samenvatting van de handvatten risicomitigatie

3

Dit document is een samenvatting van de handvatten risicomitigatie. Voor een volledig beeld van het aanbestedingsrechtelijke handelingsperspectief adviseren we u de Handvatten Risicomitigatie te raadplegen¹.

Bij welke opdrachten kan sprake zijn van nationale veiligheidsrisico's²

Opdrachten met een nationale veiligheidsdimensie kunnen uiteenlopen. Denk bijvoorbeeld aan de levering en/of het beheer en onderhoud van netwerk-, informatie- of communicatiesystemen. Het kan ook gaan om opdrachten voor werken, leveringen of diensten waarvan netwerk-, informatie- of communicatiesystemen een onderdeel vormen.

Bijvoorbeeld een opdracht voor technische informatie-beveiliging van de Politie. In dit geval is de niet-openbare Europese aanbestedings-procedure van de Aanbestedingswet 2012 gevolgd: <https://uitspraken.rechtspraak.nl/#!/details?id=ECLI:NL:RBDHA:2018:9287>. In deze zaak ging het onder meer om het Zweedse equivalent van de Nederlandse Verklaring omtrent het gedrag (VOG).

Bijvoorbeeld een opdracht voor vernieuwing of onderhoud of onderhoud van technische installaties van cruciale verkeersinfrastructuur, zoals de Schipholtunnel. Technische installaties in tunnels hebben tegenwoordig een belangrijke ICT-component.

Risico's kunnen zich onder meer voordoen op het vlak van: bestuur en organisatie van de opdrachtnemer, personeel van de opdrachtnemer, fysieke beveiliging van de organisatie van de opdrachtnemer, digitale veiligheid van de organisatie van de opdrachtnemer.

Wanneer u de **Quickscan** en de **Risicoanalyse** heeft toegepast op een voorgenomen opdracht en daaruit volgde dat er risico's voor de nationale veiligheid spelen, adviseren we u de volgende juridische mogelijkheden toe te passen in uw opdracht om zo de risico's te beperken. Het gaat dus om een opdracht waarvoor een specifiek, wezenlijk nationaal veiligheidsbelang is geïdentificeerd.

Aanbestedingswet 2012 (Aw2012)

- U heeft invloed op de keuze van de aanbestedingsprocedure. Om risico's te beperken kiest u bij voorkeur voor de niet-openbare procedure, waarin voorafgaand aan de uitnodiging voor de gunningsfase een kwalitatieve selectie van de gegadigden

¹ [Handvatten risicomitigatie](#) bij inkoop en aanbesteding. Voor aanbestedende diensten en vitale aanbieders. Uitgave van de Nationaal Coördinator Terrorismebestrijding en Veiligheid in samenwerking met het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties. Juni 2019.

² Zie 3.1-3.10 [Handvatten Risicomitigatie](#)

plaatsvindt.³ Daarnaast is de procedure van de concurrentiegerichte dialoog en de mededingingsprocedure met onderhandeling geschikt voor aanbestedingen waarbij in het bijzonder gegevens beschermd dienen te worden.

- U kunt ondernemers uitsluiten die niet gevestigd zijn in GPA-landen (art. 1.23 Aw2012).⁴
- Indien u een speciaal sector bedrijf bent kunt u inschrijvingen uitsluiten wanneer meer dan 50% van de aangeboden leveringen afkomstig zijn uit derde landen (art. 3.76).
- U heeft de meeste mogelijkheden om veiligheidsrisico's te beheersen bij het stellen van eisen aan het voorwerp van de opdracht. Denk bijvoorbeeld aan het stellen van veiligheidseisen waar een product, dienst of werk aan moet voldoen (art. 1.10, lid 1 Aw2012).⁵
- U kunt eisen stellen aan een ondernemer om de vertrouwelijke aard van de informatie die u tijdens een aanbestedingsprocedure beschikbaar stelt te beschermen (art. 2.57a Aw2012).

Aanbestedingswet op defensie- en veiligheidsgebied (ADV)

Uw aanbesteding valt onder de Aw2012 of de ADV (exclusiviteit). Ook kunt u uw aanbesteding splitsen, zodat het relevante deel onder de ADV valt. De ADV biedt meer mogelijkheden om risico's voor de nationale veiligheid te beperken dan de Aw2012 voor opdrachten met veiligheidsdoeleinden.⁶

Voorbeelden van veiligheidsdoelen zijn:

- Bestrijding van terrorisme en georganiseerde misdaad
- Grensbewaking
- Crisisbeheersing
- Vredesmissies in het buitenland met een bijdrage van de politie
- Politieactiviteiten
- Bescherming van vitale infrastructuren.

Toepassingsbereik ADV⁷

- Is er sprake van een overheidsopdracht voor werken, levering of diensten?
- Is er sprake van gerubriceerde gegevens⁸ en daarmee gevoelig materiaal, diensten of werken bestemd voor veiligheidsdoeleinden die;
 - Betrekking hebben op gerubriceerde gegevens,
 - Gerubriceerde gegevens bevatten of
 - Gerubriceerde gegevens noodzakelijk maken?

³ Zie 4.34-4.38 [Handvatten Risicomitigatie](#)

⁴ Besluit u om deze mogelijkheid toe te passen, dan dient u alle ondernemers die niet gevestigd zijn in GPA-landen uit te sluiten. Het is dus niet mogelijk om alleen ondernemers gevestigd uit een bepaald land uit te sluiten. Zie ook 5.1-5.3 [Handvatten Risicomitigatie](#)

⁵ Zie 5.3-5.11 [Handvatten Risicomitigatie](#)

⁶ Zie vanaf 4.13 [Handvatten Risicomitigatie](#)

⁷ Zie 4.1-4.12 [Handvatten Risicomitigatie](#)

⁸ Gerubriceerde gegevens zijn gegevens of materiaal, in welke vorm dan ook, met een bepaalde veiligheidsclassificatie of beveiligingsniveau in het belang van nationale veiligheid die beschermd moeten worden tegen onthulling, vernietiging, ontvreemding, etc.

Materiaal of gegevens zijn gerubriceerd op het moment dat daar een grondslag voor is (bindende aanwijzing van overheid, bestuursrechtelijk besluit of wettelijke voorschriften). U kunt nagaan of uw opdracht op enige manier gerubriceerde gegevens bevatten op basis van bovenstaande voorwaarden. Kijk daarvoor ook naar de geldende wet- en regelgeving.

Op dit moment wordt binnen het Rijk wetgeving aangepast zodat meer vitale processen een grondslag krijgen voor rubricering zodat de ADV breder toegepast kan worden. Op termijn zullen dus meer processen onder werking van de ADV vallen.

Mogelijkheden in ADV om risico's voor nationale veiligheid te beperken

- U heeft een vrije keuze tussen de niet-openbare procedure en de onderhandelingsprocedure met aankondiging.⁹
- U kunt ondernemers uitsluiten die niet in EU-lidstaten gevestigd zijn (art. 1.7 ADV).
- U kunt een inschrijver uitsluiten indien zij niet over de betrouwbaarheid beschikken om risico's voor de nationale veiligheid uit te sluiten (art. 2.77, lid 1f ADV, facultatieve uitsluitingsgrond).¹⁰
- U kunt dezelfde eisen stellen aan onderaannemers, zoals eisen stellen ter bescherming van gerubriceerde gegevens die aan ondernemers worden gesteld (art. 2.39 ADV).¹¹
- U kunt gegevensbeveiligingseisen stellen (art. 2.68 ADV)¹², zoals:
 - Maatregelen en eisen stellen die noodzakelijk zijn om het vereiste beveiligingsniveau van de gerubriceerde gegevens te

waarborgen, bijvoorbeeld locaties van servers, toegang van personeel, etc.

- Screeningseisen van personeel.
- Een verklaring van de inschrijver en van reeds bekende onderaannemers dat zij met inachtneming van op hen van toepassing zijnde wettelijke voorschriften ten aanzien van veiligheid, passende maatregelen zullen nemen ter bescherming van de vertrouwelijkheid van alle gerubriceerde gegevens.
- U kunt eisen stellen over de bevoorradingszekerheid, bijvoorbeeld aan bedrijven verbonden met landen waarbij de leveringszekerheid niet gegarandeerd kan worden vanwege de vijandige strategie die dat land hanteert.¹³
- U kunt bijzondere voorwaarden stellen (art. 2.70 ADV) aan bijvoorbeeld onderaannemers om de vereiste beveiliging van gerubriceerde gegevens te waarborgen.¹⁴

Naast aanbestedingsrechtelijke maatregelen kan uw eigen organisatie ook beveiligingsmaatregelen nemen om risico's te beheersen. Hiervoor kunt/moet u ook gebruik maken van de eisen zoals opgenomen in de Baseline Informatiebeveiliging Overheid (BIO)¹⁵ en de, Inkoopseisen Cybersecurity Overheid (ICO)¹⁶. Daarnaast kunnen ook afspraken met de opdrachtnemer over de inzet van personeel, het bestuur en organisatie van de opdrachtnemer, fysieke beveiliging en digitale beveiliging worden gemaakt. Ter inspiratie kan hiervoor ook worden gekeken naar de Algemene Beveiligingseisen Defensieopdrachten (ABDO)¹⁷.

⁹ Zie 4.39-4.42 [Handvatten Risicomitigatie](#)

¹⁰ Zie 5.2 en na 5.12 onder artikel 2.76 en tot en met 5.18 [Handvatten Risicomitigatie](#)

¹¹ Zie 5.2 en na 5.12 onder artikel 2.39 en tot en met 5.18 [Handvatten Risicomitigatie](#)

¹² Zie 5.2 en na 5.12 onder artikel 2.68 en tot en met 5.18 [Handvatten Risicomitigatie](#)

¹³ Zie 5.2 en na 5.12 onder artikel 2.69 en tot en met 5.18 [Handvatten Risicomitigatie](#)

¹⁴ Zie na 5.24 [Handvatten Risicomitigatie](#)

¹⁵ [Home NL - bio-overheid](#)

¹⁶ [ICO Wizard - bio-overheid](#)

¹⁷ [ABDO 2019 | Beleidsnota | Defensie.nl](#)

Dit is een uitgave van:

Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties,
Ministerie van Economische Zaken en Klimaat en de Nationaal
Coördinator Terrorismebestrijding en Veiligheid

December 2023 | Publicatienr. 23407255